
7. הצטרפות למעגל התנועה – מפעלים תנועתיים ייחודיים

זה המפעל החשוב ביותר בתנועה... כולם מגיעים אליו, גם מבוגרי התנועה, חברי התנועה העולמית ומכובדי התנועה... כולם מתכנסים במקום אחד. זהו יום שכולם מחכים לו וכולם רוצים להשתתף. יש מעין מסורת של 'כבוד' למי שהיה נוכח במפעל הזה. בדרך כלל יש תחרות בין הסניפים ומורל מאוד גבוה. יש התרגשות גדולה בקהל, וזה מקום לגאווה תנועתית וחיבור עמוק לתנועה... בסוף היום מתקיים טקס גדול וחגיגי. (מתוך דברי רכזי מפעלים)

ב כל תנועה יש מפעל ייחודי, המזוהה עם התנועה ועם ערכיה. המפעל התנועתי מתקיים לרוב בפורום ארצי, כלל תנועתי, ומוזמנים אליו גם בוגרי התנועה ואנשים מתנועת האם של תנועת הנוער. בדרך כלל מדובר על פעילות חד-יומית המהווה שיא תנועתי בשגרת הפעילות ומלווה בציפייה גדולה מצד הפעילים, התרגשות, יראת כבוד וגאווה תנועתית.

לכל אחד מהמפעלים אופי שונה, בהתאם לערכי התנועה. כך למשל בתנועת בית"ר יציינו את יום מותו של יוסף טרומפלדור בעלייה לתל חי, בתנועות הכחולות יציינו את חג המעלות, בתנועות הצופים יתקיים יום הצופה ובתנועת המכבי הצעיר יתקיים יום ספורט. במרבית התנועות משולבים ביום זה טקסי מעבר בין השכבות, טקסי פרידה, טקסי קבלה וחלוקת סמלים תנועתיים.

בחלק מהתנועות מתקיימים אירועים תנועתיים ייחודיים נוספים, שאינם במסגרת טיולים. אירועים אלה לא הוכנסו לסקירה זו.

מפעליים ייחודיים בתנועות השונות

הצופים

תנועת הצופים מגדירה את מפעל מחנות הקיץ כמפעל המשמעותי והחשוב במהלך שנת הפעילות בשל עוצמתו, היקפו הרחב, היבטי הניהול והארגון הרבים הכרוכים בו וההשקעה בתכנית ההדרכה לקראתו. לקריאה על מפעל מחנות הקיץ ראו פרק קודם.

מפעל ייחודי של תנועת הצופים אשר מסמל את ההצטרפות למעגל התנועתי הוא יום הצופה. יום הצופה נערך במסגרת שבטית, בכל שבטי התנועה. מועד יום הצופה הוא בסמוך לט"ו בשבט, שהוא יום חגה של תנועת הצופים. בחלק מהשבטים מחליטים חברי השכבה הבוגרת על נושא מרכזי ליום הצופה, לאורו מתבצעת הפעילות ביום זה. בשבוע שלפני יום זה מתכוננת כל אחת משכבות הגיל של החניכים (ד'-ח') לטקס מעבר הדרגה הצופית. בסוף השבוע שלפני יום הצופה מתקיימות התנסויות מעברי הדרגה ועבודה על טקס יום הצופה השבטי, למשל: תרגילי סדר, קפיצה מעל פס אש ועוד.

הטקס עצמו הוא טקס חגיגי אליו מוזמנים משפחות החניכים, בוגרי השבט ואישי ציבור מהקהילה ומהתנועה. במעמד הטקס מקבלים החניכים את תגי החולצות והעניבות המסמלות את המעבר לדרגה החדשה.

הנוער העובד והלומד

המפעל הייחודי והמרכזי של תנועת הנוער העובד והלומד הינו "חג המעלות", המתקיים בין תחילת השנה לחנוכה. זוהי נקודת הזמן המשמעותית במעבר בין השכבות: קבלת שכבה ד', מעבר לשכבה

הבוגרת ויציאה של י"ב להגשמה. מכאן שמו – מעלות – כסמל לעלייה בין השכבות. ביום זה מתנהל טיול חד-יומי לכל שכבות הגיל, חניכים ובוגרים, שבסופו טקסי אש. חג המעלות מתקיים במסגרת הקן, בהתאם ליוזמה של הרכז והקומונר. טקסי האש וטקסי המעבר הם פרי של עבודה מאומצת של השכבה הבוגרת. העבודה על חג המעלות מעודדת יוזמה אישית, מנהיגות ובעיקר עבודת צוות, בהתאם לערכי התנועה לחינוך לאזרחות פעילה ולמעורבות חברתית.

מפעל ייחודי נוסף של התנועה מתקיים במסגרת קיני החניכים הדרוזים – צעדות, המתקיימות פעמיים בשנה. צעדות אלה מתקיימות במסגרת ארצית, במועדים חשובים ובמקומות משמעותיים לעדה הדרוזית: צעדת שייח אמין טריף באזור הכפר ג'וליס וצעדת נבי שועייב, באזור קרני חיטין.

ההליכה מתבצעת באופי של מעין קרנבל, ומשתתפים בה לא רק חניכי התנועה אלא הקהילה הרחבה, משפחות וחברים. בתום הצעדות מתקיימים טקסי חלוקת תעודות, ארוחות על האש ואירועים חגיגיים נוספים.

בני המושבים

המפעל הייחודי של תנועת הנוער בני המושבים הוא המפעל לזכרו של יוסי יפה, המתקיים בתחילת שנת הפעילות. יוסי יפה נולד וחי כל חייו במושב חרות. הוא שילב פעילות ביטחונית-התיישבותית עם עבודה חינוכית-ציונית. במשך שנים רבות פעל במסגרת חטיבת בני המושבים, בתחילה כרכז מפעלים ולאחר מכן כמרכז החטיבה וכמזכ"ל התנועה. הוא נהרג במהלך אימון הקמה לעוצבת חצי האש, בפברואר 1977. יפה היה סמל ודוגמה אישית לחיים על פי ערכי התנועה, על כן זמן קצר אחרי נפילתו התקבלה ההחלטה להנציח אותו באופן זה. המפעל לזכרו מוסד כמפעל המשמעותי ביותר בהווי התנועה.

המפעל מתקיים במסגרת מועצתית ומיועד לשכבה הבוגרת. בכל שנה נבחר אזור מרכזי בו תתקיים הפעילות. מספר חודשים לפני המפעל מחפשת המועצה תא שטח באותו אזור לבצע בו את העבודה ההתנדבותית. התנועה יוצרת קשר עם הגופים האחראים – קק"ל, רשות הטבע והגנים והחברה להגנת הטבע – וממפה איתם את הצרכים של האזור. רכז המפעלים מחלק את המשימות למועצות. המשימות הן עבודות נדרשות ומגוונות מאוד, כדי לתת מענה רחב למשתתפים. המפעל אורך כארבעה ימים, בהם בוגרי התנועה עובדים בבוקר בטיפוח הטבע: סימון שבילי טיול, שיקום שמורות ואתרים, חשיפות אתרים, בניית מדרגות, הנגשת אתרים ועוד. בחלק השני של היום הם מטיילים. הטיול מסתיים ביער מרכזי בו מתבצעת פעילות חינוכית למשתתפים, ובשעות הערב מתקיימות פעילויות חברתיות במסגרת הקן או המועצה.

במהלך המפעל מתקיימות פעילויות נפרדות על פי קבוצות שאינן חלק משכבות הבוגרים (ט'–י"ב):
קבוצת המד"בים – ערב מד"בים. ערב חברתי שהוא כולו שלהם, כאשר המטרה היא לחבר אותם ולתת להם יחס אישי ולקשר אותם לתנועה.

קבוצת הבוגרים (בני 20–30) – מוזמנים להשתתף במפעל ובעבודות ההתנדבות, מקבלים משימות מכוונות לבוגרים.
קבוצת י"ב ארצית – נתון לבחירה, חניך כיתה י"ב יכול לבחור אם להישאר עם הקן שלו או להצטרף למשימה של השכבה הארצית. לקבוצות י"ב מוגדרים מסלולי עבודה והם ישנים בתנאי מחנה מעט שונים משאר השכבות, מתוך רצון לייצר ייחודיות והרגשת גאווה ושייכות לשכבה.

ביום האחרון של המפעל נערך טקס סיום מרכזי תנועתי. הטקס הוא מפגש חברתי, חגיגי, מקום לאמירת תודה וליצירת הווי תנועתי באווירת שמחה ומורל גבוה.

בנוסף, את המפעל מלווה פעילות של 'חידה כלל ארצית', אותה צריכים החניכים לפתור. החידה עוסקת בתכני ידיעת הארץ, ידע כללי, פסוקים ועוד. החידה מכניסה אווירה של תחרות, וההכרזה על הזוכה מתבצעת אף היא בטקס הסיום.

ייחודיותו של המפעל בהיותו זיכרון פעיל לדמות חשובה, מזכ"ל התנועה בעבר. המפעל כולו מתבצע בשיתוף עם המשפחה של יוסי יפה ומהווה מקום מרכזי ומשמעותי לגיבוש תנועתי וליצירת גאווה מחוזית ותנועתית. המפעל ההתנדבותי נתפס כמשמעותי וחשוב בעבור המשתתפים בו. כל משתתף מקבל חולצה, צמיד או כובע כאות להשתתפותו במפעל זה.

תנועת בני המושבים מהווה חטיבה מתנועת הנוער העובד והלומד וגם בה מתקיים חג המעלות. המתכונת זהה לזו שתוארה בתנועת הנוער העובד והלומד, אלא שכאן נערכים בחלק מהמושבים שני טקסים, הראשון במסגרת הקן המושבי והשני הוא טקס מועצתי. מסורת עליית השכבות וציון האירוע היא רבת שנים, ומפעל זה נתפס בקרב חברי התנועה אף הוא כאחד ממפעליה המשמעותיים.

בני עקיבא

בתנועת בני עקיבא יש מספר מפעלים ייחודיים: טיול מסכם חודש ארגון, מסע העלייה לביריה ומסע הל"ה.

חודש ארגון מתקיים בחודש שלאחר חגי ראשית השנה, חודש חשוון. המילה ארגון מתייחסת לתנועה עצמה כארגון, וזהו החודש שמוקדש כולו לתנועה. במהלך חודש זה עוברים החניכים מגוון פעילויות סמליות הקשורות לתנועה ולערכיה.

השבת האחרונה בחודש נקראת "שבת שיא", והיא האירוע המרכזי של החודש. במוצאי שבת שיא עובר שבט שכבת כיתה ט' מהשכבה הצעירה, חבריא א', לשכבה הבוגרת, חבריא ב'. השבט הזה מקבל שם ארצי שילווה את השכבה לעתיד (שמות לדוגמה: מורשה, ציון, אביחי, נאמן איתן). הטקסים מתקיימים במסגרת

סניפית ובסיומם יוצאים כל חברי הסניף לטיול שבו משתתפים חבריא ב' כחלק מהשכבה הבוגרת. הטיול מתחיל במוצאי שבת, בסיום הטקס, ובדרך כלל מסתיים עם זריחה.

מסע העלייה לביריה שבגליל העליון מתקיים בי"א באדר ומשתתפים בו חניכי שבט הרא"ה מכל הארץ, שכבת ח'.

סיפור ביריה הוא פרשה משנת 1946, כחלק ממאבק היישוב היהודי בארץ אל מול השלטון הבריטי. בביריה גרו מראשית 1945 חברי המחלקה הדתית של הפלמ"ח, אך כעבור שנה הוכרז השטח על ידי שלטון המנדט כשטח צבאי מוחזק מפאת אחזקת נשק בלתי חוקי במקום והתושבים נעצרו. בהתאם להכרזה חל איסור על יישוב יהודי במקום, והשטח הוחזק על ידי הבריטים. היישוב היהודי הגיב כעבור כשבועיים בעלייה המונית של אלפים אל ביריה, עלייה שנערכה על ידי חניכי תנועות הנוער, פועלים וחיילים משוחררים כליל י"א באדר ב' ה'תש"ו (14.3.1946). תאריך זה נבחר על מנת להסוות את האירוע כעלייה השנתית של בני נוער לתל חי, וגם כקשר סימבולי למאורעות תל חי שסימלו עמידה ושמירה על היישוב היהודי. אמנם העולים פונו ע"י הבריטים באותו יום, אך בלילה הבא עלו למקום מחדש מאות אנשים ומאז קיים שם יישוב.

ההתנגדות ההמונית להסרת נקודת היישוב היהודית וכניעת השלטונות הבריטים נתפסה כהצלחה של אנשי היישוב במאבק על ההתיישבות בארץ. ביריה נתפסה כסמל להתיישבות ולעמידה איתנה וכציון דרך חשוב לקראת התיישבות חופשית, עלייה חופשית ומדינה עברית עצמאית. האירוע נזכר כאירוע היסטורי בקרב הציבור הדתי, שלקח חלק פעיל בעלייה. החינוך בטיול זה הוא חלק מחינוך לערכי התנועה, ללקיחת אחריות חברתית. בתנועת בני עקיבא נתפסת ההתיישבות הדתית, הקיבוצית והמושבת כדרך העיקרית להגשמת רעיון תורה ועבודה ועל כן נושא מפעל זה סמליות ערכית רבת משמעות.

במסגרת המפעל צועדים החניכים מחצור הגלילית ועד לביריה

במסלול שאורכו כחמישה קילומטרים, ובסיום המסע מתקיים טקס. בטקס זה מסופר הסיפור ההיסטורי של העלייה לביריה מנקודת השקפתו של חניך. הסיפור מסופר באמצעות מיצג אורקולי מושקע וייחודי המוקרן על המצודה. הטקס כולל תכנים ליצירת גאווה שבטית, בין אלה הקרנת קליפ שכבתי שמצולם במהלך היום והשמעת שיר השבט.

מסע הל"ה מתקיים בליל יום חמישי הסמוך לתאריך ה' בשבט, בו נפלה מחלקת הל"ה.

מחלקת הל"ה הייתה מחלקה של 35 לוחמים, שיצאה מירושלים על מנת לתגבר את גוש עציון הנצור. היה זה כחודש וחצי אחרי תחילת מלחמת העצמאות. המחלקה הייתה מורכבת ברובה מאנשי פלמ"ח, והיו בה גם אנשי חי"ש ואנשים מיחידת עציוני. חלק מהלוחמים ביחידה היו בוגרי תנועת הנוער בני עקיבא. על המחלקה פיקד דני מס, שהיה קודם לכן מפקדו של גוש עציון.

הל"ה יצאו לדרכם אור ליום שישי, ה' בשבט ה'תש"ח, הלילה שבין 15 ל-16 בינואר 1948. לפנות בוקר, בהתקרבם לגוש, התגלתה המחלקה על ידי הערבים, כותרה על ידי המונים מהסביבה וכל לוחמיה נהרגו בקרב שנמשך כל היום. פרשת הל"ה הייתה לאחד מסיפורי הלחימה החשובים ביותר של התקופה והיא מסמלת הקרבה, גבורה ועוז רוח.

המסע מיועד לחברי השבט החדש של התנועה, שכבה ט'. אל המסע יוצאים כ-4,000 חניכים מדי שנה, והוא מתנהל בצעדה לילית במסלול האחרון של מחלקת הל"ה. בדרך יש תחנות סרטים אורקוליות שמספרות את הסיפור לחניכים ובתחנה האחרונה, היא גבעת הקרב, מתקיים טקס הכולל תפילה של כל המשתתפים ונערך מופע אורקולי. מפעל זה מהווה מקום משמעותי לחינוך ולחיבור לערכי התנועה, בין אלה חינוך למורשת ישראל, קדושת השמירה על ביטחון ארץ ישראל וההקרבה למען המולדת.

השומר הצעיר

תנועת השומר הצעיר אינה מגדירה מפעל מרכזי כמפעל הדגל של התנועה, מתוך אמירה כי כל אחד ממפעלי התנועה הוא בעל משמעות גדולה בעבור המשתתפים ונשען על מסורות ארוכות שנים.

עם זאת, סמינר המד"צופי מהווה מפעל משמעותי מאוד בחיי החניכים ובהוויית התנועה. זה סמינר ייחודי בן שמונה ימים אשר מאפשר פיתוח מיומנות של תקשורת חברתית ולמידת עמיתים, משלב מתודות הפעלה והתנסויות משמעותיות בעבור החניכים ומהווה נקודת שיא בהכשרתם כמדריכים בתנועה. הטיול מתואר בהרחבה בפרק מפעלי הקיץ.

עזרא

בתנועת הנוער עזרא קיים מפעל ייחודי המיועד לסמן את מעבר השכבה של חניכי כיתה ט' לשכבה הבוגרת. מפעל זה נקרא – מסע גרעין, מכיוון שבנקודה זו הופכת השכבה לגרעין ומקבלת שם וזהות שילוו את החניכים לאורך כל תקופתם בתנועה. חלק מבוגרי התנועה מעידים כי שם וזהות אלו הולכים איתם גם בשנים שלאחר התנועה, ועד שיבה. בניגוד לתנועת האחרות מפעל זה אינו מפעל תנועתי כולל, כי אם מפעל שכבתי.

מסע הגרעין מתקיים בל"ג בעומר, במסגרת טיול ארצי בן שלושה ימים למצדה. הטיול מתקיים ללא מדריכי הקבוצות ומודרך על ידי מדריכים בשכר, שהם פעילים מבוגרי התנועה. הסיבה לכך היא הרצון שהחניכים יתמודדו מול אתגרי הטיול ללא המדריכים שלהם. המסע בנוי כך שהוא מזמן התמודדות, לקיחת אחריות ובגרות. זהו מסע המוגדר כמסע עומק, בו החניכים יכולים להיפתח זה לזה, לפתח מודעות לעצמם ולחבריהם ולהשתחרר, ומתוך כך להפוך מחניכים למנהיגים.

הטיול נחשב כמסע קשה בשל הפעילויות הרבות שבו, קושי

הטיול והעובדה החניכים ישנים בו מעט מאוד, אם בכלל. המסע מתחיל בשעות הלילה, בהשכמת החניכים וטיפוס למצדה מצידה המזרחי, בשביל הנחש, בשעות הקטנות של הבוקר. על הר המצדה הם מופעלים במשך שעות היום במסגרת תחנות והפעלות הקשורות הן לסיפור של מצדה והן לתוכן הערכי של בגרות ואחריות. בערב הם יורדים מצידה המערבי של מצדה, דרך הסוללה, וישנים בחניון לילה סמוך להר.

בשעה 2:00 לפנות בוקר יוצאים החניכים להליכה נוספת במסע לפידים ומגיעים למרגלות מצדה, שם הם צופים בחיזיון האורקולי של האתר. במקום זה מתקיימים בשעות הלילה המאוחרות טקס אש והכתרה של שם הגרעין. מעמד הטקס הינו מעמד חגיגי ומרגש לחניכים, ואילו מגיעים בהסעות (שיצאו מהמרכז בחצות) המדריכים שלהם והקומונריות.

מסע הגרעין משקף את ארבעת היסודות של התנועה:
 אש – האש בתנועה משמעותה חוויה, חיים והתלהבות. המסע כולו צבוע בצבעי האש: החניכים מצפים בהתלהבות, הם מחכים למעמד הסיום שבו יוכרז השם שילווה אותם מעתה ושאותו הם כנראה יזכרו שנים ארוכות. גם סיפור מצדה מייצג אש של דבקות במטרה וטוטאליות, דבר המועבר כתוכן משמעותי בתכני הטיול.
 מים – המים בתנועה מסמלים את השיח, את האווירה, את הדינמיקה הפנים-קבוצתית, את התחושות. חלק גדול מיחידות ההדרכה במסע בנויות על השיח הכן, על השיתוף, על בנייה של קבוצה שחבריה מדברים אחד עם השני. אחת ממטרות המסע היא העלאת השיח, יצירה של דיבור כן, עמוק ובגובה העיניים.
 רוח – המסע מייצג את החיבור לרוח הגדולה של התנועה וזוהי אחת ממטרות המסע. שיחת המזכ"ל במעמד הכרזת שם הגרעין החדש היא שיחה שכולה רוח, מטרתה לבטא מבט עומק על המציאות ועל התנועה ולהסביר את ההקשר של בחירת השם החדש.

אדמה – ממד האדמה מתבטא בחוויה העוצמתית של התנהלות קבוצה בשטח כיחידה עצמאית המחייבת לקחת אחריות על כל הפעולות שהן חלק מחיים במדבר (בישול, הליכה, לינה, שמירה על ביטחון ובריאות ועוד).

טיול משמעותי נוסף המוגדר כשיא תנועתי הוא הטיול המסכם של חודש ארגון (חשוון), אשר מתקיים בתנועת עזרא בדומה לחודש ארגון בתנועת בני עקיבא. זהו החודש האינטנסיבי ביותר בפעילות התנועתית והוא עוסק באופן מרוכז בנושא השנתי שנקבע. 'שבת ארגון' היא שיא החודש, ובאותו סוף השבוע, ביום חמישי או במוצאי שבת, מפיק הסניף הצגות ומופעים שונים, צעדות לפידים, כתובות אש וטקסים המיועדים לחניכים ולצוות ההדרכה, למשפחותיהם ולבוגרי הסניף. השבת עצמה מאופיינת בפעילות רבה בתוך הסניף וכוללת תפילות וסעודות שבת.

לנוכח ההתלהבות וההווי שנוצרים במהלך חודש זה, ובשבת ארגון בפרט, מוציאים סניפים רבים טיול לילי בו משתתפים חברי צוות ההדרכה או חברי השכבה הבוגרת (חג"ס, חבריא ג' סניפית). הטיול הוא מעין צ'ופר על העבודה הקשה שנעשתה לאורך כל חודש הארגון. במקרים בודדים מצטרפים מספר סניפים לטיול משותף והוא מתקיים ברמה המחוזית.

הנוער הלאומי

תנועת הנוער הלאומי אינה מגדירה מפעל אחד כמפעל דגל, כי אם מייחסת חשיבות זהה לכל מפעל ומפעל. הגאווה התנועתית היא מחנות הקיץ, שם באים לידי ביטוי ערכי התנועה והפעילות הנרחבת. לקריאה בהרחבה ראו פרק קודם.

בית"ר

המפעל התנועתי הייחודי של תנועת בית"ר, שמשמעות שמה – ברית יוסף תרומפלדור, הוא יום העלייה לתל חי, המתקיים ב"א

באדר. זהו יום נפילתו של יוסף טרומפלדור, נפילת חבריו ונפילת תל חי בשנת ה'תר"פ (1.3.1920).

ייסודה של תנועת בית"ר הושפע רבות מהרצאתו של זאב ז'בוטינסקי, האב הרוחני של התנועה, בריגה בשנת 1923, בה קרא להקמת גדודים עבריים, כוח צבא עברי. יוסף טרומפלדור היה דוגמה מייצגת לחזונו של זאב ז'בוטינסקי: יהודי, איש צבא, עולה לארץ ישראל, מתיישב בה, מגן כלוחם על היישוב היהודי ולבסוף – מקריב את חייו למען מטרות אלה. דמותו של טרומפלדור וחלקת הקבר בתל חי משמשים לתנועה סמל ומופת לערכיה, שלאורם מתחנכים הצעירים.

אזכור ראשון של עלייה לתל חי של אנשי בית"ר ביום י"א באדר מופיע בספר האורחים של חצר תל חי משנת 1928. בטקס השתתפו נציגי המפקדה הראשית של בית"ר ארץ ישראל, וכן הגיעו נציגי הסניפים בירושלים ובחיפה. בשנת 1929 השתתף בעלייה לרגל לתל חי ובטקס גם זאב ז'בוטינסקי, שהחזיק בתואר ראש בית"ר. כיום מתואר יום העלייה לתל חי כמפעל החשוב ביותר בתנועה, בו משתתפים כמעט כל החניכים והפעילים. זהו אחוז ההשתתפות הגבוה ביותר מכל מפעלי התנועה האחרים. למפעל הזה מגיעים גם בוגרים של תנועת בית"ר, חברים מבית"ר העולמית ומכובדי התנועה.

ההכנות לאירוע העלייה לתל חי מתחילות כחודש לפני – הכנות מבחינת ארגון הטיול, מבחינת התכנים ובעיקר מבחינת ההכנה וההתרגשות במעוזים השונים. הטיול מאופיין במורל גבוה ובצבעוניות של המעוזים. יום זה הוא המקום שלהם לבטא את עצמם ולשמוח, להראות את עצמם אל מול המעוזים האחרים. ביום זה מתחזקת הגאווה המעוזית לצד הגאווה התנועיתית.

המפעל מתנהל במתכונת של צעדה או טיול חצי יומי, אשר בסיומו מתרכזים חברי התנועה באנדרטת האריה השואג בתל חי

למסדר תנועתי. מסדר זה הוא גם טקס הסיום לתחרות שנתית המתקיימת בין המעוזים ובו מוכרזים המעוזים המצטיינים בתחומים השונים. ביום זה יש חשיבות גדולה מאוד לזמנים, בשל סדר הגודל של הטיול וגם מפאת העובדה שבאותו יום מתקיימים באתר טקסים ממלכתיים. טיול זה הוא על חשבון יום לימודים, באישור משרד החינוך.

יום ייחודי נוסף המצוין בתנועה הוא יום האזכרה לז'בוטינסקי, בכ"ט בתמוז. ביום זה נוסעים חניכי ופעילי התנועה לאזכרה בהר הרצל, המשולבת ביום טיול או סיור בירושלים. בדרך כלל יום הסיור מתקיים ברמה המחוזית, כאשר הארגון הוא ברמת ההנהלה של התנועה. בתום יום הפעילות מצטרפים חלק מחניכי התנועה לטקס המסורתי לזכרו של ז'בוטינסקי, שאינו קשור לתנועה.

אריאל

יום הפעילות הייחודי של תנועת אריאל מתקיים בהקשר לנושא ירושלים ונערך במועד הקרוב ליום ציון איחוד ירושלים במלחמת ששת הימים, כ"ח באייר – יום ירושלים.

התנועה שמה לה למטרה מרכזית את הרצון ליצור שינוי בעם ישראל בכלל ובציונות הדתית בפרט, שמהותו הוספת קדושה בעם ישראל בכל תחומי החיים. קדושתה של ירושלים וחשיבותה לעם היהודי נתפסות כבעלות משמעות גבוהה בעבור התנועה, ועל כן חשיבות יום שחרור ירושלים שאפשר הגעת היהודים לכותל המערבי, שריד של בית המקדש.

שמה של הפעילות הוא – שבת ירושלים. בשבת זו מתארחים חברי חבריא ב' וחלק מהחניכים מהשכבות הגבוהות בסניפי התנועה בירושלים וסביב לה, עד מבשרת ציון. במסגרת השבת מתקיימים ערבי גיבוש, ארוחות שבת ופעילויות חברתיות. פעילות השיא היא

התפילה בכותל בערב שבת, אליה מגיעים חברי התנועה בהליכה מכל קצוות העיר ומהמקומות הסובבים לה. ההתנהלות בשבת זו היא ללא טלפונים ואמצעי תקשורת אחרים בין חברי התנועה, מפאת קדושת השבת, דבר המוסיף מורכבות מנהלתית מחד, אך מאידך משווה ייחודיות ורוחניות ליום זה.

האיחוד החקלאי

תנועת הנוער האיחוד החקלאי אינה מגדירה מפעל אחד מבין מפעלי הטיולים כמפעל דגל.

עם זאת, שני מפעלים בולטים בלוח השנה התנועתי: הרפסודיה, מפעל מרכזי וחשוב במסורת התנועתית המוקדש כולו לשכבה הבוגרת ולבניית צוות ההדרכה והפעילים של הסניפים, ומפעלי מחנות הקיץ, המהווים שיא תנועתי מבחינת רמת המעורבות והאחריות של השכבה הבוגרת וההזדמנויות החינוכיות המיושמות בהם. לקריאה ראו בפרקים על טיולי סוכות וטיולי הקיץ.

המחנות העולים

תנועת המחנות העולים מציינת את המסע לים המלח כמפעל הדגל של התנועה. המסע מיועד למדריכים הבוגרים בתנועה, בוגרי מסלול ההגשמה, כשנה לאחר השחרור מצה"ל. על אף שהמפעל אינו מיועד לחניכי התנועה הוא מסמל את רוח התנועה וכמה מעקרונותיה החשובים.

מפעל המסע לים המלח חודש בעשר השנים האחרונות, והוא מתבצע בזיקה למסע הרגלי שערכו ארבעה-עשר בוגרי תנועת המחנות העולים סביב ים המלח בשנת 1934. החניכים היו בני 18-19, בוגרי בתי ספר תיכוניים שעברו שנת הכשרה בקיבוץ נען. היה זה מסע שנמשך שנים-עשר ימים ואורכו כ-180 קילומטרים. חבורת הנערים יצאו מקליה שבצפון ים המלח והקיפו את ים המלח

דרך החוף המזרחי עד לסדום. המסע תועד בספר "הקפנו את ים המלח ברגל" שנכתב על ידי רפי טהון, אחד המשתתפים, והפך לשם דבר בקרב הנוער הישראלי ובקרב מטיילים.

המסע לים המלח כיום מתנהל תוך ניסיון לשחזר את דרכם של המקיפים הראשונים. הוא נמשך אחד-עשר ימים ועשרה לילות ומתמקד בצדו המערבי של ים המלח, מסיבות ביטחוניות. זה מסע רגלי המשלב פעילויות למידה וקריאה בנושא סוגיית ההגשמה החלוצית אז והיום, בין היתר קריאה במסכת של יריב בן אהרון ליצירה "מסדה" של יצחק למדן.

המכבי הצעיר

לתנועת הנוער המכבי הצעיר יש שני מפעלים ייחודיים. מפעל הדגל של התנועה הוא מפעל "מרוץ הלפיד" המתקיים בחג החנוכה, חג המכבים. מפעל זה מפורט בהרחבה בפרק טיולי חנוכה.

יום פעילות נוסף המייחד את התנועה הוא יום ספורט ארצי המתקיים בסוף הקיץ, רגע לפני תחילת שנת הפעילות החדשה.

תנועת המכבי הצעיר הוקמה בשנת 1929 כחלק מהחלטות ועידת תנועת מכבי העולמית, להקמת זרוע חינוכית לצד אגודות הספורט. תנועת מכבי ישראל היא אחד ממרכזי הספורט המרכזיים בישראל, והיא תרמה רבות לפיתוח הספורט בארץ. תנועת הנוער שהוקמה שילבה נושאים של מחנאות, תרבות, שדאות ואקטואליה לצד פעילות ספורטיבית. כחלק מערכי החלוציות והציונות של התנועה היו החברים שותפים להקמת יישובים, ללחימה ולמאבק להקמת המדינה, כשתמיד הקפידו לשמר את הרוח הספורטיבית התנועתית ואת השימוש בספורט כאמצעי חינוכי.

יום הספורט התנועתי מיועד לשכבה הבוגרת של התנועה (ט'–י"ב). במהלך יום זה מתכנסים חברי התנועה במקום המרכז מגרשי ספורט ומקימים תחרויות בענפים שונים במסגרת נבחרות סניפיות. בין התחרויות: כדורסל, כדורגל, כדורעף, משיכת חבל, שחייה ועוד.

בסוף היום נערך טקס הכולל, לצד הכרזה על הזוכים, פרידה מבוגרי שכבת י"ב וקבלת פנים לשכבת הבוגרים החדשה. יום הספורט הוא מפעל שרבים מחכים לו, זהו יום אשר מממש את מהות התנועה כתנועה ספורטיבית. הערך המוסף של יום זה הוא הדגשת הערכים שהספורט מביא איתו, קרי שמירה על משחק הוגן, סבלנות ותחרותיות בריאה. כסמל לביטוי ערכים אלו מתקיים בטקס בפתחת יום הספורט התנועתי מעמד חתימה על ערכי הספורט, בו חותמים כלל ראשי הקבוצות של הסניפים על אמנת התנהגות על פיה ינהגו לאורך כל היום.

מפעלים תנועתיים ייחודיים – טבלה מסכמת

תנועה	שם הטיול	מסגרת הטיול	מועד	אופי הטיול ודרגת קושי	שכבות מטיילות	משך הטיול בימים	אזור
הצופים	יום הצופה	שבט	סמוך לט"ו בשבט	התנסויות מעברי דרגה, מחנאות, טקסי מעבר דרגה	ד-ט	1	כל הארץ
	מחנה קיץ	פרק מפעלי קיץ					
הנוער העובד והלומד	חג המעלות	קן	בין פתיחת השנה לחנוכה	מעבר בין שכבות, הליכה רגלית, טקסי מעבר	ד-יב	1	כל הארץ
	צעדת שיח אמין טריף קיני הדרוזים	תנועה	אוקטובר	הליכה רגלית, חגיגה, טקס	ד-יב, משפחות	1	גליל, כפר ג'וליס
	צעדת נבי שועייב קיני הדרוזים	תנועה	אפריל	הליכה רגלית, חגיגה, טקס	ד-יב, משפחות	1	קרני חיטין
	מפעל לזכרו של יוסי יפה	מועצה	ספטמבר-אוקטובר	התנדבות סביבתית, הליכה רגלית, קלה-בינונית	ט-יב, קבוצת מבוגרים (בני 20-30)	4	משתנה
בני המושבים	חג המעלות	קן, מועצה	בין פתיחת השנה לחנוכה	מעבר בין שכבות, הליכה רגלית, טקסי מעבר	ד-יב	1	כל הארץ

תנועה	שם הטיול	מסגרת הטיול	מועד	אופי הטיול ודרגת קושי	שכבות מטיילות	משך הטיול בימים	אזור
בני עקיבא	שבת ארגון (במסגרת חודש ארגון)	סניף	חשוון	פעילות תוכן, טקס מעבר מהשכבה הצעירה לשכבה הבוגרת, הליכה רגלית לילית, בינונית	ט-יב	2	כל הארץ
	עלייה לביריה	תנועה	י"א באדר	הליכה רגלית, קלה-בינונית, טקס	ח	1	חצור הגלילית-ביריה
	מסע הל"ה	תנועה	סמוך ליום ה' בשבט	הליכה רגלית לילית, פעילות תוכן טקס, תפילה	ט	1	גוש עציון
השומר הצעיר	סמינר מד"צופי	פרק מפעלי קיץ					
עזרא	מסע גרעין	תנועה	ל"ג בעומר	הליכה רגלית, קשה, מסע לפידים, טקס	ט	3	מדבר יהודה ומצדה
	שבת ארגון וחודש ארגון	סניף	חשוון	פעילות תוכן, טקס, תהלוכת לפידים, סעודת שבת, תפילה, הליכה רגלית לילית	ד-יב משפחות החניכים ט-יב	2 1	כל הארץ
הנוער הלאומי	מחנה קיץ	פרק מפעלי קיץ					

תנועה	שם הטיול	מסגרת הטיול	מועד	אופי הטיול ודרגת קושי	שכבות מטיילות	משך הטיול בימים	אזור
בית"ר	עלייה לתל חי	תנועה	י"א באדר	הליכה רגלית, קלה-בינונית, טקס	ד-יב מבוגרי התנועה	1	גליל, תל חי
	יום האזכרה לזאב ז'בוטינסקי	תנועה	כ"ט בתמוז	הליכה רגלית, קלה, ביקור באתר	ד-יב	1	ירושלים
אריאל	שבת ירושלים	תנועה	בסמוך לכ"ח באייר, יום ירושלים	פעילות הפגתית, תפילה בכותל, ארוחות שבת, הליכה רגלית	ט-יב	2	ירושלים
האיחוד	רפסודיה	פרק טיולי פתיחת שנה					
החקלאי	מחנה קיץ	פרק מפעלי קיץ					
המחנות העולים	מסע לים המלח	תנועה	חורף	הליכה רגלית, קשה, פעילות תוכן	בוגרי מסלולי הגשמה	11	ים המלח
המכבי הצעיר	יום ספורט	תנועה	אוגוסט	פעילות ספורטיבית	ט-יב	1	משתנה
	מרוץ הלפיד	פרק טיולי חנוכה					